

Met twee woorden spreken

De Culturele Ambassadeurs van de Vlaamse Gemeenschap

*Wiens brood men eet diens woord men spreekt,
moet minister-president Luc Van den Brande gedacht hebben.
Een aantal Vlaamse kunstenaars gaf hij de eretitel van
Culturele Ambassadeur, maar ze moeten er wel wat voor doen.
Een laakbare praktijk, vindt Marc Reynebeau.*

Het begon allemaal heel onschuldig en naar Vlaamse normen zelfs heel klassiek: een culturele organisatie gaat bij de minister aankloppen om centen te vragen voor een nieuw initiatief. De bewindsman zag daar wel wat in, maar hij wist ook dat het bestaande cultuurbudget nooit zou volstaan om dat nieuwe initiatief te financieren. Daarom zocht hij een verpakking voor het geld en creëerde dus een nieuw begrotingsartikel, waarvan ook andere culturele organisaties gebruik zouden kunnen maken.

Zo ontstond in 1992 de idee van de Culturele Ambassadeurs, waarvoor in het begrotingsjaar 1993 een bedrag van 160 miljoen frank werd ingeschreven. De vraag om extra overheidsgeld kwam van I Fiamminghi, dat met zijn aanwezigheid op de Vlaamse dag van de Wereldtentoonstelling in Sevilla het hart had gestolen van Luc Van den Brande, voorzitter van de Vlaamse executieve (of moet ik zeggen: minister-president van de Vlaamse regering?). De voorzitter wou dus wel wat doen voor I Fiamminghi, maar wat het orkest nodig had, becijferde zich in een bedrag met zeven nullen, en dat kon onmogelijk worden gevonden op de orkestenbegroting van het ministerie van cultuur (44 miljoen frank in 1992). Er werd dus een nieuw potje gemaakt, niet in het cultuurbudget, maar in de eveneens door de voorzitter beheerde begroting van economische zaken.

Dat laatste doet al de wenkbrauwen fronsen. De publieke middelen voor cultuur zijn al niet bepaald genereus te noemen, zodat

het cultuurbeleid des te meer om een coherente, orthodoxe en goed doordachte aanpak vraagt: er valt immers géén geld te verwachten. Nu al lijdt het cultuurbeleid onder een versnippering die de efficiëntie ervan niet ten goede komt. Daar komt bij dat elke cultuurvisie, zo zij al zou bestaan, wordt doorkruist door een parallel subsidie circuit, dat van de Nationale Loterij. Dat leverde de Vlaamse cultuur in 1992 251,5 miljoen op, wat natuurlijk mooi is, ware het niet dat dit bedrag volledig buiten de 'normale' subsidiëring wordt verdeeld. Het is immers de federale minister van financiën (de politieke voorganger van de Nationale Loterij) die beslist over de verdeling van de Loterij-winsten. Hoewel. Hij laat zich daarvoor adviseren door de minister van cultuur, wiens advies in de praktijk de doorslag geeft bij de toewijzing van het geld. Men zou kunnen vermoeden dat de minister van dat advies gebruik maakt om het Loterij-geld in te passen in zijn algemene cultuurbeleid. Maar nee. Het gaat hier om een democratisch niet gecontroleerd subsidie circuit, en dat laat dus nogal wat mogelijkheden open voor willekeur en favoritisme. De praktijk toont helaas aan dat daar ook terdege gebruik van gemaakt wordt.

Cultuurpotjes

Het budget voor de Culturele Ambassadeurs creëert daar een derde subsidiestroom bij. De omvang en dus de impact van die twee extra-subsidie circuits kan moeilijk worden onderschat: samen zijn die goed

voor dik vierhonderd miljoen frank, wat gelijk staat met ongeveer één vijfde van het 'gewone' cultuurbudget. In tegenstelling tot het Loterij-geld, wordt het Ambassadeursbudget wél gecontroleerd door de Vlaamse Raad, terwijl de toewijzing bovendien formeel gebeurt in een samenspraak tussen de minister van cultuur en de voorzitter van de executieve. Toch leidt het Ambassadeursgeld niet tot een versterking van het cultuurbeleid. Begrotingstechnisch gaat het hier niet om een cultuurpotje, wat hoe dan ook een verdere versnippering in de hand werkt, maar vooral: dat geld heeft geen culturele functie in die zin dat de belangrijkste bedoeling ervan niet het ondersteunen van de cultuur is.

Wat voorzitter Van den Brande in Sevilla had meegemaakt, had hem op een idee gebracht. Als hij geld gaf voor cultuur – naast het cultuurbudget dus –, dan mocht hij daar toch iets voor terug vragen? Bijvoorbeeld dat de extra gesubsidieerde instellingen ook hem een pleziertje zouden doen? Dat kon op de drie belangrijke beleidsterreinen die de zijne zijn: als voorzitter van de executieve, als minister van economie en als minister van buitenlandse betrekkingen. Want de titel van Cultureel Ambassadeur krijgt men niet louter door verdienste of omwille van de culturele kwaliteit van de geleverde artistieke prestatie. De titel aanvaarden impliceert: getuigen van de Vlaamse eigenheid (de voorzitter), een internationale uitstraling bezitten (de buitenlandminister) en bereid zijn deze uitstraling aan te wenden om er de Vlaamse economie naar buitenuit een steuntje mee in de rug te geven (de economie minister).

Vooreerst blijkt hieruit een merkwaardige manie van het Vlaamse cultuurdenken: dat een artistiek produkt (excuus voor de term) slechts als belangrijk wordt erkend als het eerst in het buitenland wordt geapprecieerd, als het internationale 'uitstraling' bezit. Een selffulfilling prophecy van het gezegde dat niemand sant in eigen land is? Of gaat het om een gebrek aan zelfvertrouwen, meer bepaald wat het eigen oordeel betreft? Nochtans moet cultuur in de eerste plaats in de eigen biotoop kunnen gedijen en daar gesteund worden. Want wat heb ik, pakweg, aan een Vlaams orkest wanneer het zijn lauweren in New York moet gaan halen en dus alleen daar optreedt? Maar dat is nog het ergste niet.

Vaseline

Want het Culturele Ambassadeurschap is niets voor de modale cultuurconsument (andermaal excuus), noch de Vlaamse, noch